

Sammendrag

Høyere yrkesfaglig utdanning i Agder er i sterk vekst, med en dobling av antall studenter de siste fem årene. Stadig flere studenter fullfører utdanningen, og får en kompetanse arbeidslivet har behov for.

Med sterkere vekst øker også behovet for enda bedre samhandling mellom kompetanseaktørene i Agder. Utarbeidelse av nye føringer for tildeling av driftsmidler vil være et viktig bidrag i dette arbeidet.

Bakgrunn og innledning

Vi vil «... øke antallet fagskoleplasser og styrke kartleggingen av fremtidige kompetansebehov i Norge.»

[Regjeringens plan for Norge](#)

Agder fylkeskommune sin første rapport om høyere yrkesfaglig utdanning i regionen ble lagt frem til politisk behandling i fjor. Årets rapport er den andre i rekken, og vil vise resultater og utvikling i sektoren i Agder. I tillegg vil rapporten fange opp føringer i Meld. St. 11 (2024-2025), «Fagfolk for en ny tid – med høyere yrkesfaglig utdanning», vedtatt i Stortinget 16. mai 2025, og omtale videre retning i Agder for noen sentrale punkter i meldingen.

Agder fylkeskommunen har to ulike roller innenfor høyere yrkesfaglig utdanning. Fylkeskommunen skal i henhold til lov om høyere yrkesfaglig utdanning «... sørge for at det tilbys akkreditert fagskoleutdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt». Dette gjøres gjennom øremerkede statlige driftsmidler. Agder fylkeskommunes andre rolle er som skoleeier for Fagskolen i Agder. Skoleeieransvaret er ikke en del av denne saken.

Høyere yrkesfaglig utdanning bygger på et fag-/svennebrev. Utdanningen blir gitt av fagskoler, og er korte, yrkesrettede og praksisnære utdanninger som gir studiepoeng. Sektoren består av offentlige og private fagskoler, med eller uten offentlig finansiering. I nasjonalt kvalitetsrammeverk er høyere yrkesfaglig utdanning sidestilt med høyere akademisk utdanning. I tillegg til yrkesfaglig videregående utdanning – fagarbeiderkompetanse - og høyere akademisk utdanning, er høyere yrkesfaglig utdanning en av tre utdanningsnivåer som gir en kvalifisering for arbeidslivet.

Fylkeskommunens kompetansepolitiske ansvar og høyere yrkesfaglig utdanning

Kompetanse er Norges nasjonalformue. Meld. St 11 (2024-2025) omtalte behovet for arbeidskraft, slik det bla kom frem i perspektivmeldingen, i utsynsmeldingen og

gjennom helsepersonellkommissjonen. Regionreformen ga fylkeskommunene et overordnet kompetansepolitisk ansvar. Dette ansvaret er tredelt, og innebærer at fylkeskommunen skal;

1. bidra til et godt kunnskapsgrunnlag på regionens behov for kompetanse. Dette fremstilles først og fremst gjennom Agdertall, hvor sentrale kompetanseindikatorer presenteres.
2. sørge for at det finnes oppdaterte regionale planer. Kompetansestrategi Agder 2030 legges frem for politisk behandling i løpet av 2026.
3. ha godt samarbeid med kompetanseaktørene regionalt.

Arbeidet med høyere yrkesfaglig utdanning må sees i lys av fylkeskommunens kompetansepolitiske ansvar. De statlige driftsmidlene er øremerket høyere yrkesfaglig utdanning, og er fylkeskommunens viktigste virkemiddel for å tilby høyere yrkesfaglig utdanning i samsvar med behovet for kompetanse lokalt, regionalt og nasjonalt. I tillegg til de statlige driftsmidlene kan fylkeskommunen også bidra med egne midler.

Fylkeskommunen har ansvar for å forvalte det statlige tilskuddet i tråd med retningslinjene for tilskudd til drift av fagskoler fastsatt av Kunnskapsdepartementet. Som en del av dette skal den enkelte fylkeskommune vedta kriterier som legges til grunn for fordelingen av tilskudd, noe som ble gjort av Fylkestinget i sak 37/2025 i juni.

Stortinget har bestemt at utdanninger innenfor tekniske fag, helse- og velferdsfag, områder som er viktige for det grønne skiftet samt sikkerhet og beredskap skal prioriteres ved tildelinger av midler til studieplasser til fagskolene, bl.a. vil en eldre befolkning øke behovet for personell med bredere medisinsk og helsefaglig kompetanse. Norsk arbeidsliv må sikres flere kandidater og flere mer kompetente kandidater.

Retningslinjer og oppdragsbrev fra Kunnskapsdepartementet rammer inn arbeidet med høyere yrkesfaglig utdanning. Departementet har satt fire mål for sektoren:

1. *Høy kvalitet i høyere yrkesfaglig utdanning*
2. *Relevant høyere yrkesfaglig utdanning som svarer på kompetansebehovene i arbeidslivet*
3. *God tilgang til høyere yrkesfaglig utdanning i hele landet*
4. *Effektiv og solid fagskolesektor*

Fylkeskommunene vil få nye retningslinjer for høyere yrkesfaglig utdanning, gjeldende fra studieåret 2026-27. I den sammenheng må fylkeskommunene utarbeide nye føringer for tildeling av driftsmidler. Det vil komme egen sak til politisk behandling våren 2026.

Status for høyere yrkesfaglig utdanning i Agder

Det er åtte fagskoler i Agder; [Fagskolen i Agder](#) og syv private fagskoler av ulik størrelse. Private fagskoler i Agder som mottar driftstilskudd gjennom fylkeskommunen er: [Tirna](#), [Din Kompetanse fagskole](#), [KBT Fagskole](#), [Hald Internasjonale skole](#) og [Fagskolen Essens](#). Fagskolen Essens og Hald Internasjonale skole får øremerkede midler fra staten og som går gjennom fylkeskommunen, mens de andre fagskolene søker fylkeskommunen om driftsmidler. Hald internasjonale skole avvikler driften sommeren 2026, slik at de øremerkede midlene vil reduseres tilsvarende. [Noroff](#) og [OSM Aviation Academy](#) er andre fagskoler i Agder, men disse får ikke offentlige driftsmidler. Begge disse fagskolene har også et nasjonalt nedslagsfelt.

Det er høy grad av arbeidsdeling mellom de ulike fagskolene i Agder. To fagskoler tilbyr tekniske utdanninger, men disse er ulike i hvilken type utdanning de tilbyr. Fagskolen i Agder tilbyr de tradisjonelle tekniske fagene, mens Noroff tilbyr utdanninger innenfor data/ IT-fag. Det er en liknende arbeidsdeling innenfor fagområdet samferdsel, der Fagskolen i Agder tilbyr de maritime utdanningene mens OSM Aviation Academy tilbyr luftfartsutdanninger. Fire fagskoler tilbyr helse- og velferdspag, slik at det her kan være noe konkurranse mellom fagskolene.

Tabell 1.1 Fagområde og utdanninger ved fagskular med studiestad i Agder fylke, 2024

Fagskule	Fagområde	Utdanningstype
Din Kompetanse fagskole	Helse og velferd	Helse
		Oppvekst
Fagskolen Essens AS	Anna	Religion
Fagskolen i Agder	Helse og velferd	Anna
		Helse
		Oppvekst
	Samferdsel	Maritim-Dekk
		Maritim-Maskin
		Bygg og anlegg
	Teknisk	Elektro/energi
		Anna
		Industri/kjemi
		Modellering
Fagskolen Tirna	Helse og velferd	Helse
		Oppvekst
	ØkAdm	Kontor
		Leiling
Folkeuniversitetets Fagskole AS	ØkAdm	Kontor
Hald internasjonale skole	Anna	Religion
KBT-fagskole	Helse og velferd	Anna
Noroff Fagskole AS	Kreativ	Annet
		Design
		Film og foto
	Teknisk	Data-IT
		Modellering
	ØkAdm	Leiling
		Marknadsføring
OSM Aviation Academy	Samferdsel	Luftfart

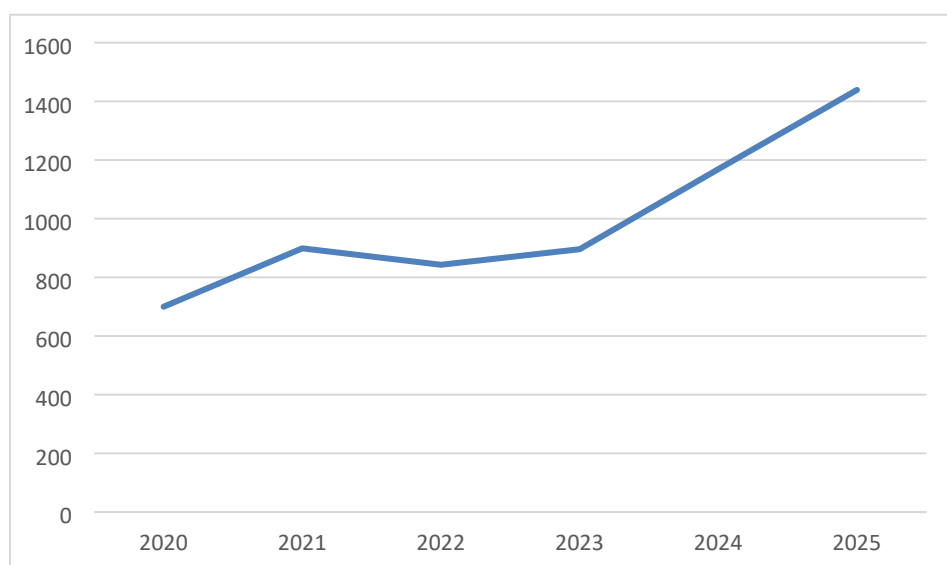
Kjelde: HK-dir/DBH-HYU

Videre i rapporten omtales fagskoler som får tildelt driftsmidler gjennom fylkeskommunen. Noroff og OSM Aviation Academy, som er rene private fagskoler, samt Fagskolen Essens og Hald Internasjonale skole, som får øremerkede midler fra staten, holdes utenfor.

Studenter og studiepoengproduksjon

Arbeidslivets behov for kompetanse innenfor høyere yrkesfaglig utdanning er stort. I praksis betyr dette også at sektoren må ta inn flere studenter, og omfanget av studiepoeng må øke innenfor utdanningene arbeidslivet etterspør.

Tabell 1: Antall studenter innenfor HYU i Agder – offentlig finansiert

Kilde: DBH-HYU (fagskolestatistikk).

Omfanget av offentlig finansierte fagskolestudenter i Agder er doblet på fem år. De fleste studentene tar utdanningene på deltid. Det gir derfor også mening å presentere studenttall omgjort til heltidsstudenter (heltidsekvivalenter), slik at f.eks. to studenter i 50 prosent utgjør en heltidsstudent.

Tabell 2: Antall studenter innenfor HYU i Agder (offentlig finansiert, omgjort til heltidsekvivalenter og fordelt på fagskoler)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025
Din Kompetanse fagskole					56	99
Fagskolen i Agder	345	407	414	448	488	608
KBT-fagskole					17	25
Tirna	116	145	115	115	123	120
Folkeuniversitetet				2	2	
Totalt	461	552	529	565	686	852

Kilde: [Se statistikk om studenter | HK-dir](#) (fagskolestatistikk) og utsendte data fra HK-dir.

Økningen i heltidsekvivalenter i perioden er ikke like stor som i antall studenter, men er likevel på over 85 pst. Dette er en ønsket utvikling i Agder, og viser at arbeidslivets kompetansebehov er stort.

Som i høyere akademisk utdanning har også fagskolesektoren frafall.

Fagskolestudenter er ofte voksne som allerede er i arbeid. Det er i liten grad manglende motivasjon eller andre utdanningsspesifikke forhold som fører til at studentene slutter. Frafall skjer først og fremst som følge av at eksterne årsaker som tid, reisevei, arbeid, familieliv mm kan gjøre det vanskelig å fullføre utdanningen. Det finnes ikke nøyaktige offentlige tall for frafall i sektoren eller for hver fagskole, men fagskolenes egne data viser at i overkant av 10 prosent av studentene slutter i studiene.

Omfanget av studiepoengproduksjon gir oversikt over den formelle kompetansen studentene oppnår, og som vil komme arbeidslivet til gode. Studentene tas inn på et utdanningsløp, som kan være fra et til fire år, avhengig av studiets lengde og heltid/deltid. Det er derfor ikke mulig å måle direkte sammenheng mellom antall studenter et år og omfanget av studiepoeng neste år. Nasjonalt måles samlet antall studiepoengenheter som produseres hvert år, uavhengig av når studentene startet på studiet.

Tabell 3: Antall studiepoengenheter (SPE, offentlig finansiert)

	2020	2021	2022	2023	2024	2025*
Din Kompetanse fagskole					13	7
Fagskolen i Agder	301	298	337	325	350	350
KBT-fagskole				2	10	7
Tirna	85	118	111	89	89	69
Folkeuniversitetet				1	2	
Totalt	387	416	448	417	464	433*

Kilde: [Se statistikk om studenter | HK-dir](#) (fagskolestatistikk). SPE på 387 betyr at utdanningene i Agder har produsert studiepoeng tilsvarende 387 heltidsstudenter. *Gjelder kun vårsemesteret 2025.

Omfanget av studiepoengproduksjon har vært økende siden 2020, med unntak for 2023. Selv om tallene for 2025 kun gjelder vårsemesteret, så har veksten fortsatt og er ca. åtte prosent høyere enn for vårsemesteret 2024. Med bakgrunn i den sterke veksten i antall studenter er det all grunn til å forvente en betydelig økning i studiepoengproduksjon i årene fremover, og som da i enda større grad vil møte arbeidslivets behov for kompetanse.

Det må her presiseres at økning i studiepoengproduksjonen også vil innebære en økonomisk fordel, da staten utbetaler resultatbasert tilskudd til fylkeskommunen basert på økning i produksjon av studiepoengenheter.

Det er imidlertid ikke likhetstegn mellom flere studenter, økt studiepoengproduksjon og arbeidslivets behov. Den videre økningen i studenter og prioriteringer av fagområder må skje i enda sterkere samhandling med arbeidslivet og fagskolene. Oxford Research har i en rapport om «Økosystemet for kompetanse i Agder» (Oxford Research 2025) pekt på at høyere yrkesfaglig utdanning ikke er godt nok kjent i Agder, samtidig som det er behov for bedre koordinering. Behovene knytter seg til «felles kunnskapsgrunnlag og samlede prioriteringer i arbeidet, og ikke minst behovet for mer «hands on» involvering og konkretisering av arbeidet». Mer om fylkeskommunens oppfølging av denne rapporten vil komme i senere politiske saker.

Økonomi og vekst i sektoren

Både arbeidslivets behov, nasjonale prioriteringer av sektoren, betydelig økning i antall studenter i Agder og økningen i studiepoengproduksjonen tyder på at høyere yrkesfaglig utdanning vil fortsette å vokse kraftig, noe Meld. St 11 bekrefter.

Tabell 4: Fagskoler som fikk tildelt driftsmidler gjennom fylkeskommunen i 2025:

Fagskole	Beløp
Fagskolen i Agder	71,7 mill.
KBT fagskole	1,5 mill
Folkeuniversitetet	0,1 mill
Din kompetanse fagskole	5,8 mill
Tirna	11,6 mill
Totalt	90,7 mill

*I tillegg er Hald Internasjonale Skole tildelt 5,4 mill. kr. i øremerkede midler for 2026, mens Fagskolen Essens, tidligere Menighetsbibelskolen, er tildelt 4,1 mill. kr.

For 2026 tildelte Stortinget 900 nye studieplasser nasjonalt, hvorav Agder fikk 55 av disse. Stortingsmeldingen synliggjør også en satsing på sektoren fremover, noe som stadfestes i regjeringens plan for Norge: ..., øke antall fagskoleplasser og styrke kartleggingen av fremtidig kompetansebehov i Norge.» I tillegg ligger det en økonomisk gevinst i økt studiepoengproduksjon. Vekst i studiepoengproduksjonen fører til økt resultatbasert tilskudd. Stortinget har vedtatt en økning på ca 65 prosent i det resultatbaserte tilskuddet fra 2027.

Gitt satsingen på høyere yrkesfaglig utdanning nasjonalt er tabellen under et konservativt anslag på videre tildeling av driftsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning i Agder. Merk følgende:

- Agder har stor vekst i antall studenter. I tillegg øker nivået på resultatbasert tilskudd med ca. 65 prosent fra 2027. Det forventes derfor økning i resultatbasert tilskudd fremover
- Nye studieplasser innføres over en periode på to studieår. For nye studieplasser studieåret 2026-27 utgjør dette halvårsbeløp for 2026, helårsvirkning i 2027, og

siste halvårsvirkning i 2028, totalt tre budsjettår. Nye studieplasser år 2 og 3 i 2026 peker tilbake på nye studieplasser i hhv 2024 og 2025

- Fylkeskommunen har lagt til grunn vekst i nye studieplasser tilsvarende de 55 plassene Agder fikk for utdanninger med oppstart høsten 2026
- For 2026 budsjettet tildelte Stortinget 10 millioner til en generell vekst i sektoren, hvorav hvert fylke fikk 0,67 millioner kr. Dette beløpet er lagt inn i grunntilskuddet for 2026. Eventuell generell vekst i sektoren fremover er ikke lagt inn i tallgrunnlaget under.

Tabell 5: Forventet driftstilskudd fremover - Agder

	2026	2027	2028	2029
Grunntilskudd	96,2	102,1	113,9	126,4
Resultatbasert tilskudd	1,1	2,0	2,5	3,0
Nye studieplasser år 1	2,5	2,5	2,5	2,5
Nye studieplasser år 2	4,6	5,0	5,0	5,0
Nye studieplasser år 3	0,7	2,3	2,5	2,5
Totalt	104,8 mill	113,9 mill	126,4 mill	139,4 mill

Kilde: Tallene er basert på endelig vedtak av statsbudsjettet for 2026. Fagskolen Essens og Hald internasjonale skole får som beskrevet tidligere øremerkede midler, men er med i tallene for 2026. Hald internasjonale skole avvikler driften sommeren 2026, noe som gir en reduksjon på 2,7 mill i tilskudd for 2027

Innenfor rammene av de tildelte midlene, har fylkeskommunen anledning til å sette av noe midler til administrasjon av høyere yrkesfaglig utdanning.

Meld. St. 11 – 2024-2025

Stortingsmeldingen trekker fram perspektivmeldingen fra 2024 for å beskrive kampen om arbeidskraft og behovet for omstilling som to av hovedutfordringene i Norge frem mot 2060. Norsk og europeisk arbeidsliv står overfor en betydelig mangel på kompetanse og ikke minst mangel på rett kompetanse. Det norske arbeidslivet trenger flere med utdanning fra fagskolene. I stortingsmeldingen uttrykker regjeringen store ambisjoner for fagskolesektoren.

I forbindelse med behandlingen av meldingen ba Stortinget regjeringen spesifikt om å sette fart på arbeidet med å implementere utdanninger på nivå 6 og 7, som tilsvarer utdanninger på bachelor- og masternivå. Vedtaket betyr at arbeidet igangsettes, men det vil ta tid før det er ferdigstilt og kan iverksettes ute i sektoren.

Som en del av oppfølgingen av ny stortingsmelding skal det utarbeides nye retningslinjer for forvaltningen av høyere yrkesfaglig utdanning. Utkastet til nye retningslinjer ble fremlagt i begynnelsen av desember, og har noen sentrale punkter:

1. Lik forvaltning hos fylkeskommunene

I mange sammenhenger har fylkeskommunene fått kritikk for manglende og uensartet forvaltning av sektoren. Regjeringen har presisert at fylkeskommunenes

forvaltning av høyere yrkesfaglig utdanning må være lik. I samarbeid med HK-dir er det nå igangsatt et arbeid som skal sikre felles bruk av maler for de ulike stegene i forvaltningsprosessen.

2. Kompetansebehovsanalyser

Driftsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning er et strategisk kompetansepolitisk virkemiddel for fylkeskommunene. De nye retningslinjene uttrykker en klar forventning om at hver fylkeskommune selv skal fastsette hvilke kompetansepolitiske målsettinger som er viktigst å finansiere med statlig tilskudd. Fylkeskommunen må utarbeide kompetansebehovsanalyser og annet relevant kunnskapsgrunnlag som er egnet til å belyse hvordan utviklingen av høyere yrkesfaglig utdanning i egen region best kan styres.

3. Utarbeide føringer for tildelinger – egen politisk sak i mai.

Fylkeskommunene må definere hvilke kompetansebehov som skal dekkes med gjennom driftsmidlene til høyere yrkesfaglig utdanning. Det skal derfor fortsatt utarbeides sak til politisk behandling om hvilke føringer som skal ligge til grunn for tildeling av driftsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning. Solide fagskoler er en forutsetning for at fagskolene blant annet skal kunne møte endrede kompetansebehov og skape gode rammer for studentenes læringsmiljø og medvirkning. Fylkeskommunene skal derfor gjennom tildeling av driftsmidler bidra til solide fagskoler med tilstrekkelig sterke faglige og administrative miljøer. Fylkeskommunene må derfor også vurdere kriterier ut ifra dette.

Fagskoler som allerede er etablert i et fylke skal prioriteres så langt det ikke er vektige grunner til å avslutte (eller redusere) den pågående finansieringen – enten grunnet vesentlige vilkårsbrudd, som følge av utilfredsstillende resultat, eller at utdanningstilbudene fagskolen tilbyr ikke lenger er prioriterte av fylkeskommunen.

4. Rammetildeling med overordnede føringer

I stortingsmeldingen fastslo regjeringen at fagskolene fortsatt skal søke fylkeskommunen om driftsmidler til høyere yrkesfaglig utdanning. Regjeringen vektla imidlertid også at fagskolene skal få større handlingsrom, og at fylkeskommunene ikke skal detaljstyre hvilke utdanninger som settes i gang. Tilskuddene skal dermed først og fremst fungere som en rammetildeling, der tillit til fagskolenes skjønn skal prege finansieringen mer enn detaljstyrende føringer og krav.

Det er fylkeskommunene som selv definerer hvilke kompetansebehov som skal dekkes med statlig tilskudd innenfor rammen av tilskuddsordningen. Fagskoler som allerede er etablert i et fylke skal prioriteres og få kontinuitet i tilskuddene så langt det ikke er vektige grunner til å avslutte (eller redusere) den pågående finansieringen – enten grunnet vesentlige vilkårsbrudd, som følge av utilfredsstillende resultat, eller at utdanningstilbudene fagskolen tilbyr ikke lenger er prioriterte av fylkeskommunen.

For å sikre at driftsmidlene brukes i henhold til vilkårene for tilskuddet, tilsier de nye retningslinjene at fylkeskommunen skal ha årlige styringsdialogmøter med fagskolene.